

La filla de la reina dels blancs

Dedicat a Mercè Riba

Jo, aquí on em veieu, estirada en aquesta platja bruta i polsegosa, vaig ser un dia la filla de la reina dels blancs.

No explico gairebé mai la història perquè la gent se'n riu i es mofa de mi. I tenen tota la raó. Vaig deixar d'explicar-la quan els veïns del poblat, sobretot les dones, en veure'm passar, em feien gestos sarcàstics i mordaços, m'assenyalaven amb el dit i deien: «Allà tenim la filla de la reina dels blancs». Van trigar a oblidar-ho en el poble, em vaig empassar l'orgull, no vaig tornar a esmentar-ho mai més i vaig guardar la pàgina del diari que demostra que aquesta afirmació té alguna cosa de veritat entre la meva roba. De tant en tant hi donava un cop d'ull, més per comprovar que no l'havia rosegat cap cuca, que no per recordar com era de bonica jo de petita.

Fa temps, ara, que vaig deixar el llogaret i em sembla un lloc molt llunyà, molt tendre i cruel alhora, com una petita flama encesa que se'm va apagant molt a poc a poc en un racó del cervell.

No fa pas tant de temps de tot això, però sembla que ha passat un segle, tot i que sense saber comptar números petits com els dies o els anys, no puc comptar tampoc els segles, que són números molt més grans. Un dia és un tèrmit, un segle, el termiter; un dia és una formiga, un segle, un elefant; un dia és un peix, un segle, un hipopòtam. I ho faig així, és la meva manera d'explicar a Seydou, el meu fill de quatre anys (o de quatre collites com deia jo abans), les matemàtiques del temps. Seydou és molt llest, i si viu i es fa un home, ens farà viure també a la seva germana i a mi. Khady tot just té dos anys i encara mama. Ara porto amb mi la poca roba que tenim, una mica de menjar i llavors, i una bossa de plàstic amb alguns documents oficials i el full del diari, que ja té el color groc de les dents de la meva mare.

La mare es va morir, és clar. Jo era una noia, aleshores. Es va morir de sida, diuen. Tots tenim sida al poble. La sida és un ganivet adormit que es porta dins i que un dia es desperta i comença a tallar-te fins que et mata. Ni allà ni aquí, ningú no arriba a vell. I molts no arriben a joves. Jo vull arribar a vella, vull que els meus fills creixin i puguin arribar a ser joves, i grans i vells: per això he marxat. Per això me'n vaig amb ells. Potser allà em curaran aquesta malaltia que jo, m'han dit, vaig transmetre als meus fills.

La mare m'ho explicava sempre abans de morir-se, quan encara em portava penjada a l'esquena, o mentre jo colpejava i colpejava la *boule*, durant els llargs capvespres en què ens assèiem a la porta de la barraca i jugàvem llançant pals als gossos, que ens

tornaven amb la seva boca famolenca després de mossegar-los, veient plegats com queia el sol rere un núvol de pols que feia l'horitzó daurat i encegador. Ella sempre m'explicava la mateixa història. Les paraules sortien enmig d'un gran somriure dels seus llavis amples, com si fossin un vent sorgint feliç de la seva boca desdentada i groga. Els ulls sempre li brillaven i li reien en parlar-me, i semblava molt orgullosa de mi. Els seus ulls foscos s'entretancaven com si somiés i m'explicava el que va passar aquell dia. Per això ho recordo tan bé. Crec que fins i tot moltes vegades ho veig realment com va passar, tot i que no penso que sigui possible.

Va ser fa molts anys. Jo en devia tenir tres, perquè a la fotografia semblo més petita que Seydou i més gran que Khady, però res no és segur, ja que ni tan sols sé amb exactitud quin dia ni quin any vaig néixer. Explicava com un matí van aparèixer un munt de cotxes pel camí del llogaret; hi havia policies i militars, i altres homes amb vestit i corbata com els blancs. Van parar al poble i van reunir tota la gent gran. Parlaren amb el nostre ancià i després van saber que s'havien de vestir de festa tan de pressa com poguessin i assajar danses i cançons. Adornaren amb flors les cabanes i tots havien d'interpretar un paper. «Es van fixar en totes les nenes, però et van escollir a tu.» La mare s'inflava quan m'ho explicava. «Et van mirar les dents i els cabells, però eren perfectes; jo els vaig assegurar que estaves bé i que no tenies ni polls ni puces, però em van fer rentar-te i pentinar-te, i fer-te trenes. Això va passar de bon matí. Després, a la tarda, va aparèixer una llarga caravana d'autos nous, brillants fins a

fer mal als ulls, deixant rere seu un núvol de pols que enfosquia el sol.»

La mare no surt a la fotografia. Devia ser perquè li faltaven moltes dents, ja. Una noia jove i guapa m'acompanyava com si jo fos la seva filla.

La caravana es va detenir. De l'auto més gran i enlluernador va baixar una dona blanca, radiant com un sol, amb un vestit blanc i joies d'or i plata per tot el cos. Les dones del poble udolaven, dansaven i aplaudien la reina dels blancs, que anava coberta amb un barret per protegir-se del sol. Quan s'acostà, jo vaig avançar uns passos i li vaig oferir un ram de flors que m'havien lliurat; ella es va ajupir per besar-me, i després em va pujar en braços i em va parlar. No recordo el que em va dir, ni tan sols podia entendre-la. A la fotografia, joestic als seus braços, i amb el ram encara a les mans la miro fixament i somric una mica espantada i sorpresa («no ho podria haver fet millor», va comentar, segons sembla, després un capellà), mentre ella em parla i em somriu.

Tot va durar el que dura el cant d'un gall tartamut. Després, em va donar uns caramels o uns dolços (en això la mare no es va posar mai d'acord amb la seva memòria), em va deixar a terra lliurant-me a la meva falsa mare, es va emportar el ram i va seguir visitant el llogaret.

Crec que també van donar a la gent uns quants diners. Molt pocs, però quan no hi ha res, molt poc és molt.

Em vaig casar molt jove, poc temps després de morir la mare. Encara era, en realitat, una nena, però aquí ens casem molt aviat. El meu marit va marxar del meu costat fa temps i no sé si és viu o mort. No era gaire treballador, però també és veritat que sempre estava malalt. Passava moltes tardes estirat a fora, a la porta de la barraca, parlant de coses d'homes amb altres homes. No era dolent, només em va pegar algunes vegades i em va fer dos fills. Després, va desaparèixer. De vegades deia que marxaria a Europa a treballar i que ja ens ho faria saber; altres vegades s'emborratxava amb cervesa o licor de palmera.

Des que se'n va anar, fa gairebé tres anys, poc abans de néixer Khady, no he tornat a saber res d'ell. Quan vàrem marxar del poble els meus fills i jo, després de malvendre el poc que tenia, rumb a la capital per presentar-me a l'ambaixada, vaig pensar que, tal vegada, el trobaria, tot i que no sabia si alegrar-me'n o no. Però a la gran ciutat no és pas possible trobar a

ningú. Hi ha edificis immensos com termiters, plens de finestres que de nit semblen joies. El sol fa líquid l'asfalt, milers de peus d'homes i dones que caminen sense parar pels carrers aixequen immensos núvols de pols, hi ha munts de parades que venen de tot, des de fruita fins a carburant, el soroll és infernal, grans camions i cotxes fan sonar les botzines contínuament i impregnen l'aire d'oli i benzina, els policies passegen amunt i avall donant-se importància, i al vespre és molt perillós caminar-hi.

La ciutat és una gran confusió, així que no el vaig pas trobar. Si viu, encara, que tingui sort. Si s'ha mort, com penso, que Déu l'hagi acollit al seu costat.

Tan bon punt hi vaig arribar, em vaig dirigir al barri de les ambaixades. En un control de policia, vaig demanar per l'ambaixada d'Europa, però em van dir que Europa són centenars i centenars de tribus i nacions. M'ho havia d'haver imaginat. Em van foragitar d'allà. Només va ser la sort, i el fet que ningú cregués que una dona i dos criatures són perillosos, el que va fer que aconseguís escapolar-me entre unes casetes de soldats que dormien mandrosament la migdiada. Algun crec ens va veure, però no va pas dir res. Allà dins, on hi ha les ambaixades, tot és diferent, i vaig pensar que Seydou després no podria tancar els ulls de tant com els tenia oberts.

Vaig acostar-me a una ambaixada i els vaig mostrar el diari. «Jo sóc aquesta», vaig apuntar assenyalant la fotografia, «busco el país d'aquesta reina.»

«No és pas aquí», em van dir, «aquests tenen una república.»

El que em feia més por durant tot aquest temps

era la possibilitat que la reina ja s'hagués mort i no em servís de res anar a buscar-la. No era tan jove a la fotografia, i morir-se no costa gota. Però sempre he pensat en els reis i reines com a éssers fabulosos que tenen diners i metges, i els costa molt de morir, si és que no viuen per sempre.

Quan, pel que sembla, vaig trobar un regne, tot i que tal com vaig saber després era un regne equivocat, vaig dir al guàrdia de la porta que jo era amiga de la reina i com a demostració d'això li vaig ensenyar la foto. Encara se'n deu riure. «Amiga de la reina, amiga de la reina, tu..., ha! ha! ha!» I després va dir-me una cosa absurda:

—I com pots demostrar que ets aquesta nena?

—Perquè sóc jo. Era petita, però m'hi assemblo.

A més, tinc la fotografia.

—Tot això no significa res. Va, mou el cul i treu els teus fastigosos peus d'aquí.

Vaig poder, finalment, saber de quin país era la reina i plantar-me a la seva ambaixada. De res no van servir tampoc les explicacions als guàrdies, els precés i fins i tot les amenaces de la seva còlera reial quan sabés que m'havien menyspreat i no m'havien deixat trobar-me amb ella. Es van riure una altra vegada de mi i em van fer fora.

Va ser llavors quan vaig decidir viatjar pel meu compte a Europa. Ha estat un camí costerut, difícil i ple de perills. Però ara ja sóc gairebé al final.

Tots han anat burlant-se de mi durant la meva vida. Al poble deien que la filla de la reina dels blancs era la més pobra de tots ells, i això era una gran mentida, ja que quan hi ha tanta pobresa i misèria no existeixen els graus, no hi ha ni més ni menys, tots som iguals en la penúria i en la desgràcia. També s'han burlat de mi camí de la capital i en la meva llarga travessia cap a la costa.

Passos, passos i passos. Pals, pals, cops de pal. I tothom rient-se de mi. Alguna vegada he pensat que hauria estat millor que la reina hagués parat en un altre poble, o que haguessin escollit una altra nena. De què m'ha servit a mi fins ara? Cops de pal, passos i rialles. Per què ens visiten? Ella no ha aconseguit pas canviar la meva misèria. Tal vegada va sentir la necessitat de fer-ho, o potser només havien de fer la fotografia. La veritat és que no m'ho explico. Segurament amb la seva pietat envers nosaltres es conforten i conformen, se senten més bé, tot i que nosaltres no guanyem res d'aquesta compassió. Però és l'Àfrica. I a

l'Àfrica hi passa de tot. L'Àfrica és l'abocador sentimental dels països rics. A l'Àfrica hi ha també molta gent envejosa que es burla de les il·lusions dels altres. Però no puc culpar-los gaire: és que els han generat alguna il·lusió? A Europa estic segura que serà diferent i la gent em comprendrà. Ja he patit (ja hem patit, els nens i jo) massa per deixar-ho ara. No pot ser que tot sigui una trampa o una mentida. Ella és allà, i cada vegada som més a prop seu. Només li demanaria que em deixés treballar al seu costat, sense molestar-la. Quan penso que tal vegada ens rebrà, m'omple de felicitat, els dolors es mitiguen, la llarga marxa i les penúries em semblen acceptables. La felicitat, diuen, és sempre al final de tot. I nosaltres encara no som al final de tot.

He caminat segles fins a arribar aquí, he patit intents de robatori i de violació. Han pretès enganyar-me i hem passat gana. Els nostres diners, els diners de la venda de la barraca i de l'hort, curiosament guardats en el cos de la meva filla, aviat ens serviran.

Ara ens esperem en aquesta platja, arraulits en un forat, entre els ferros oxidats i les fustes trencades i podrides d'una barca derruïda, de la qual cada vegada en queda menys. Tot fa servei aquí: un tros de fusta cremat o un fragment de ferro pot ser, per a algú, un tresor. Fa fred i humitat. Khady estossega i està molt feble. Seydou sembla trist i ho mira tot amb els seus grans ulls que tant em recorden els ulls de la mare. El temps és ventós i s'aixequen unes onades fredes, grises i escarpades que no m'han fet oblidar la immensa bellesa del mar, el seu color blau i la mansuetud del primer dia que vàrem arribar. Mai no l'havíem vist abans ni el podíem imaginar tan gran. Seydou està trist pel mar. «On és l'altre mar, mama?», em demana. Pensa que l'han

canviat. «És el mateix, fill, només ha canviat de color perquè està enfadat. Aviat es calmarà, com els homes, com Khady quan té gana i s'agafa a la teta.» «Què li han fet al mar perquè estigui enfadat?» I jo m'invento qualsevol cosa i dic que aviat tornarà a ser blau i feliç.

Ens esperem en aquesta platja. Diuen que d'aquí a un parell de dies el temps canviarà i podrem sortir a la mar, rumb a Europa. Aquella nit, abans de pujar a la barca, deixaré tots els meus diners en mans d'un home ric que ens hi portarà en una d'aquestes grans barcases.

Sé que en la travessia podem trobar-nos amb molts perills, però no crec que siguin tants com diuen i espero que arribarem bé. Tinc fe en Déu, Ell ens ajudarà. I un cop a Europa, tornaré a caminar fins a arribar al país de la meva reina, d'aquella reina que una vegada, fa molts anys, en una tarda polsegosa i calorosa, em va fer un petó i em va tenir als braços. Espero que pugui arribar a recordar-se de mi, que la meva visita la faci feliç i jo pugui finalment treballar i donar als meus fills una vida sana i digna.

Només ens separa l'oceà. Però què pot fer un simple oceà contra totes les nostres necessitats i desitjos, contra les nostres ànsies, la nostra fam i la nostra determinació?